

ÕIGUSKANTSLER

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste
Liit
info@ngo.ee

Teie

nr

Õiguskantsler 27.04.2010 nr 6-1/100682/1002494

Arvamuse küsimine

Austatud Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit

Pöördun Teie poole palvega kaasa aidata mulle esitatud avalduses tõstatatud küsimuse lahendamisele, mis puudutab mittetulundusühingute majandusaasta aruannete elektroonilist esitamist.

Minu poole pöördus avaldusega MTÜ esindaja, kes kirjeldas, et ühingul puudub elektroonilise aruandluse võimalus ning palus kontrollida elektroonilise aruandluse esitamise nõude Eesti Vabariigi põhiseadusele (edaspidi Põhiseaduse või PS) vastavust.

Tutvusin avaldusega ning otsustasin küsimust uurida. Pean siiski oluliseks enne oma õigusliku seisukoha kujundamist ära kuulata kõikide asjaosaliste seisukohad ja selgitused. Nii palun Teil kui paljude MTÜ-de olukorda, probleeme ja vajadusi tundjal tutvuda minu esialgse käsitlusega ning esitada selle kohta omapoolne arvamus.

Vastavalt mittetulundusühingute seaduse¹ (MTÜS) § 78 lõikele 3 esitatakse majandusaasta aruanne ja sellega koos esitatavad dokumendid registrile elektrooniliselt äriseadustiku § 67 lõike 4 punkti 1 alusel justiitsministri määrusega kehtestatud korras.

Avaldusealuse küsimusega seonduvalt tutvusin “Äriseadustiku, mittetulundusühingute seaduse ja nendega seonduvate teiste seaduste muutmise seaduse” eelnõu (205 SE)² seletuskirja, Justiitsministeeriumi veebilehel³ ning e-äriregistri veebikeskkonnas⁴ oleva teabega ning leian, et

¹ <https://www.riigiteataja.ee/ert/act.jsp?id=13278757> 22.04.2010.

² Kättesaadav Riigikogu veebilehelt: http://www.riigikogu.ee/?page=en_vaade&op=ems&eid=248053&u=20100415131659 22.04.2010.

³ <http://www.just.ee/registrid> 22.04.2010.

⁴ <http://www.rik.ee/e-ariregister/aruanne> 22.04.2010.

Õiguskantsleri Kantsleli

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

iseenesest on ministerium püüdnud teha asjakohase info kergesti kättesaadavaks, samuti on abistavad juhised sisuliselt hästi ja lihtsalt sõnastatud.

Leian, et olemasoleva teabe põhjal peaks enamusel juhtudel olema võimalik majandusaasta aruannet ka sujuvalt esitada. Samuti pean positiivseks asjaolu, et seadusandja on loonud elektroonilise aruandluse alternatiivina ka võimaluse esitada aruanne paber kandjal notarile, kes esitab selle registrile. Viimasel juhul tähendab see siiski lisakulu (400 krooni)⁵.

Arvestades PS §-s 48 sisalduva ühinemisõiguse olulisust, olemust ja eesmärki (tegutseda ühiselt teatud mittetulundusliku eesmärgi nimel), lasub riigil kohustus ühelt poolt luua vajalik keskkond põhiõiguse kasutamiseks ning teisalt mitte takistada ühingusse koondumist ja tegutsemist. „Ühingu tegevusse võib riik sekkuda vaid seaduses sätestatud juhtudel, kui see on demokraatlikus ühiskonnas vajalik.“⁶

Avaldusalusel juhul seisneb riive PS § 48 põhiõigusesse majandusaasta aruandluse esitamise kohustuses ning selle esitamata jätmisel MTÜ registrist kustutamise võimaluses.

Ühinemisõiguse riive tegelik ulatus selgub konkreetsetel üksikjuhtumitel, mil MTÜ-d saavad/ei saa majandusaasta aruande esitamisega hakkama. Pean oluliseks, et riive ei tooks kaasa olukorda, kus nn administreerimise raskused osutuvad ülemäärasteks, mistõttu loobutakse MTÜ loomisest või edasisest tegutsemisest. Riigi tegevuse eesmärk peaks olema kodanikuaktiivsust suurendada.

Mulle esitatud avalduses kirjeldati, et konkreetsetel juhul on MTÜ jaoks ka notari kaudu majandusaasta aruande esitamine tülikas. Kordan lisaks ka notari ametitoiminguna võetavat tasu 400 krooni, mis üldises plaanis suur summa ei ole, kuid võib seda olla konkreetsete ühingute jaoks.

Asusin 2009. aastal seisukohale, et maksekäsu kiirmenetluse avalduse üksnes elektrooniliselt esitamise võimalus on Põhiseadusega kooskõlas, kuna paralleelselt saab esitada paber kandjal hagiavalduse.⁷ Mõõnsin samas, et konkreetsetel juhul võib juhtumi asjaoludest tulenevalt asuda ka seisukohale, et maksekäsu kiirmenetluse avalduse elektrooniliselt esitamise nõue on Põhiseadusega vastuolus.

Leian, et just viimasena nimetatud mõõndus võib esile kerkida ka MTÜ majandusaasta aruannete esitamise õiguslike regulatsioonide rakendumisel.

⁵ Notari tasu seadus

„Paragrahv 31. Kindla tasumääraga notariaaltoimingud

Kindla tasumääraga on järgmised notariaaltoimingud:

[...]

25) majandusaasta aruande edastamine registrit pidavale kohtule – 400 krooni;

[...]

⁶ Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaanne. Juura 2008, 385.

⁷ Õiguskantsleri 27.10.2009 menetlusteade justiitsministrile, kiri nr 6-3/091174/0906514. Lõppvastus avaldajale kättesaadav õiguskantsleri veebilehelt:

http://www.oiguskantsler.ee/public/resources/editor/File/NORMIKONTROLLI_MENETLUSED/Seisukoht_vastuolu_mittetuvastamise_kohta_Kohtule_dokumentide_esitamise_kord.pdf

Õigusnormide eesmärgipärane (nii riigi kui MTÜ jaoks) rakendumine sõltub vajaliku riist- ja tarkvara olemasolust ning oskusest seda kasutada. Justiitsminister kirjeldas mulle oma 02.09.2009 vastuses nr 10.1-6/9144, et riik on loonud võimaluse ka neile isikutele maksekäsuavalduste esitamiseks, kellel endal ei ole arvutit või ID-kaardilugejat või kellel puudub elektroonilise avalduse iseseisvaks esitamiseks piisav arvuti kasutamise oskus. Kõikidesse maakohtute kantseleidesse on paigaldatud ID-kaardi lugejaga varustatud avalikud arvutid, kus lubatud veebilehtede nimekiri sisaldab juurdepääse nii avalikule e-toimikule, pankadele kui ka Justiitsministeeriumi ja kohtute kodulehtedele. Kui isik ei oska või ei suuda iseseisvalt arvutit maksekäsu kiirmenetluse avalduse esitamiseks vajalikul määral kasutada, nõustab ja assisteerib teda kohtu kantselei töötaja. Avalike arvutite kasutamine maakohtute kantseleides on isikule tasuta.

Kirjeldatud tehnilist võimalust ja abistamist avalduse esitamisel tuleb igati tunnustada.

Leian, et sarnane korraldus aitaks ka MTÜ majandusaasta aruannete esitamisel kohtu juures asuvates registriosakondades⁸ kaasa aruannete sujuvale esitamisele ning nii ära hoida võimalikku pahameelt. Võib eeldada, et iga aastaga selline abistamise koormus väheneb. Pöördusin antud küsimuses justiitsministri poole sooviga teada saada, kas kirjeldatud täiendav tugi kohtute registriosakondade juures vm oleks MTÜ-de majandusaasta aruannete esitamisel võimalik. Käesoleval hetkel ministri vastust veel ei ole.

Kuna leian, et täna kehtivat regulatsiooni, mil MTÜ saab esitada majandusaasta aruande kas ise elektrooniliselt e-äriregistri vahendusel või notari vahendusel (tasudes notaritasu), võib pidada põhiseaduspärasuse ja vastasuse piirimail olevaks, mistõttu pean oluliseks teada saada oma tasakaalustatud seisukoha kujundamisel võimalikult paljude isikute seisukohti.

Olen tänulik lisaks muude avaldusluse küsimusega seonduvate märkuste ja selgituste eest.

Õiguskantsleri seaduse § 28 alusel palun Teil vastata minu kirjale võimalusel kuu aja jooksul selle saamisest.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Madis Ernits
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri ülesannetes

Helen Kranich 693 8446
helen.kranich@oiguskantsler.ee

⁸ http://www.just.ee/4400_22.04.2010.